

No.

PWYLLGOR CRAFFU DYSGU A DIWYLLIANT

Cofnodion cyfarfod o bell a gynhaliwyd ar 9 Tachwedd, 2023.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn Bresennol: Y Cynghorydd R.R. Thomas (Cadeirydd); Cynghorydd H.M. Payne (Is-Gadeirydd); Cynghorwyr A. Asbrey, W. Gilligan, R. Godfrey, E.J. Goodjohn, W.A. Hennessy, N.P. Hodges, J. Lynch-Wilson, N. Marshallsea ac E. Penn.

Aelodau cyfetholedig: L. Barrowclough (Rhiant Lywodraethwr – Sector Gynradd), R. Morteo (Yr Eglwys yng Nghymru), M. Price (Yr Eglwys Gatholig Rufeinig), G. Scott (Addysg Cyfrwng Cymraeg), G. Van der Burgt (Rhiant-lywodraethwr – Sector Uwchradd); R. Goodjohn (Fforwm Ieuenctid y Fro), J. Clemett a T. Williams (Cyngor Ieuenctid y Fro).

Hefyd yn bresennol: Cynghorwyr R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), C.P. Franks, S.M. Hanks, Dr. I.J. Johnson, N.C. Thomas ac E. Williams (Aelod Cabinet dros Gofal Cymdeithasol ac Iechyd).

501 CYHOEDDIAD -

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol."

502 YMDDIHEURIAD AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd hwn gan y Cynghorydd J.M. Norman.

503 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Hydref, 2023 fel cofnod cywir.

504 DATGANIADAU BUDDIANT –

Cynghorydd E.J. Goodjohn ddatganiad o ddiddordeb yn Eitem Agenda Rhif 5 – Y Diweddaraf ar Addysg Ddewisol yn y Cartref (ADC). Roedd y buddiant yn rhagfarnu gan ei fod yn Addysgwyr Cartref Dewisol gyda hawl i gael mynediad at grantiau Addysg Ddewisol yn y Cartref i gefnogi addysg eu plant.

Gwnaeth y Cynghorydd R.R. Thomas ddatganiad o ddiddordeb yn Eitem Rhif 5 ar yr Agenda – Y Diweddariad ar Addysg Ddewisol yn y Cartref (ADC) oherwydd eu bod yn cael eu haddysgu gartref.

505 CRYNODEB O GANLYNIADAU AROLYGIAD ESTYN AR GYFER TYMOR YR HAF 2023 A'R DIWEDDARAF AR YSGOLION MEWN DILYNIANT STATUDOL (CDS) –

Arolygodd Estyn ansawdd a safonau mewn addysg ledled Cymru. Yn ystod tymor yr haf 2023, arolygwyd tair ysgol gynradd (Ysgol Gynradd Y Bont Faen, Ysgol Gynradd Gatholig Sant Joseff ac Ysgol Gynradd Albert). Nid oedd yr un o'r tair ysgol ym mesurau dilynol statudol (Gwelliant Sylweddol a Mesurau Arbennig) nac Adolygiad Estyn. Nodwyd un achos o arfer diddorol neu arloesol yn Ysgol Gynradd Y Bont Faen.

Roedd dwy ysgol o Fro Morgannwg, Ysgol Pen y Garth ac Ysgol Uwchradd Pencoedtre, yn parhau yng nghategori dilynol statudol Estyn. Roedd y ddwy ysgol mewn Mesurau Arbennig yn dilyn eu harolygiadau yn ystod tymor yr hydref 2022. Roedd y Cynllun Gweithredu Ôl-arolwg a'r datganiad gweithredu ar gyfer y ddwy ysgol wedi'u cymeradwyo gan Estyn. Roedd cynnydd y ddwy ysgol yn cael ei fonitro gan Estyn bob tymor. Roedd Ysgol Gynradd Llanfair yn Adolygiad Estyn yn dilyn eu harolygiad yng ngwanwyn 2023. Byddai cynnydd yr ysgol wedi'i wneud tuag at fynd i'r afael â'u hargymhellion yn cael ei adolygu tua 12-18 mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad arolygu.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Prif Bartner Gwella ar gyfer Consortiwm Canolbarth y De. Yn dilyn ei gyflwyniad, mewn ymateb i gwestiynau a sylwadau gan y Pwyllgor, rhoddodd y Swyddog y cyngor ychwanegol canlynol.

- Roedd nifer o ysgolion wedi cydnabod dirywiad mewn safonau sgiliau ysgrifennu llaw ymhlith disgyblion, yn enwedig drwy effaith y pandemig oedd yn cyfyngu mynediad at ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar a datblygu sgiliau echddygol manwl disgyblion. Roedd rhaglenni i wella hyn yn cael eu cynnal gan gynnwys datblygu sgiliau drwy chwarae.
- Roedd gweithredu ar ôl arolygiad yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre yn cynnwys penodi Pennaeth newydd. Ceisiodd y recriwtio ddod â phrofiad helaeth i'r ysgol gan gynnwys profiad o reoli newid sylweddol mewn amgylchedd ysgol. Roedd hysbyseb swydd ar gael ar e-ddysgu.
- Byddai'r swyddog yn gwneud ymholiadau ynghylch a fyddai modd rhannu'r Cynllun Gweithredu Ôl-arolygiad ar gyfer Ysgol Uwchradd Pencoedtre gyda'r Pwyllgor.
- Roedd Estyn wedi argymhell bod Ysgol Gynradd Y Bont Faen wedi gwella ei threfniadau ar gyfer bwyta'n iach, ac roedd angen amser ar yr ysgol i fynd i'r afael â hyn. Fodd bynnag, roedd yr ysgol wedi gwneud newidiadau sylweddol i hyrwyddo bwyta'n iach gan gynnwys tyfu planhigion a llysiau.
- Roedd Ysgol Gynradd Tregatwg wedi gweithredu prosiect Big Bocs Bwyd ac roedd hybiau tebyg yn cael eu cyflwyno ledled Cymru a'u hailadrodd mewn gwahanol ffyrdd.

No.

- Roedd diwrnodau agored yn Ysgol Gynradd Tregatwg yn arddangos gwaith prosiect Big Bocs Bwyd.
- Roedd presenoldeb yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre oddeutu 73% ar hyn o bryd.
- Roedd yn anodd dod i gasgliad u a oedd y sefyllfa bresennol yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre yn welliant ar y lefelau yn ystod arolygiad Estyn yr ysgol ar hyn o bryd.
- Roedd nifer o grwpiau blwyddyn yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre ar gapasiti llawn.

Yn dilyn hynny, dywedodd y Swyddog Arweiniol Cynhwysiant Cymdeithasol a Lles ei bod yn anodd gwneud cymariaethau ynghylch presenoldeb yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre ar hyn o bryd gan mai dim ond gwerth dau fis o ddata presenoldeb oedd ar gael. Fodd bynnag, roedd ychydig o welliant wedi bod ar y ffigwr cronnus o flwyddyn hyd yma yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre. Ychwanegon nhw fod gwaith sylweddol i'w wneud o hyd ar lefelau presenoldeb yr ysgol, yr oedd y Cyngor yn dyheu am gyfraddau uwch, a'i fod yn gweithio'n agos gyda'r ysgol i gyflawni hyn.

Gan na chafwyd unrhyw sylwadau na chwestiynau pellach, gwnaeth y Pwyllgor wedyn

ARGYMHELLWYD –

- (1) Nodi canlyniadau arolygiadau'r tair ysgol a arolygwyd yn ystod tymor yr haf, a bod y Pwyllgor yn ysgrifennu i longyfarch yr ysgolion lle nad oedd unrhyw weithgarwch dilynol gan Estyn.
- (2) Nodi cynnydd y ddwy ysgol yn y Mesurau Arbennig.

Rheswm dros yr argymhellion

(1&2) Ystyried cynnwys yr adroddiad a thrafodaethau yn y cyfarfod, a chydabod cyflawniadau'r ysgolion lle nad oedd gweithgaredd dilyniant Estyn.

506 Y DIWEDDARAF AR ADDYSG DDEWISOL YN Y CARTREF (ADC) (CDS) –

Cyflwynwyd yr adroddiad gan y Rheolwr Cynhwysiant a ddywedodd fod gan Bro Morgannwg (BM) fel pob Awdurdod Lleol (ALLau) rwymedigaethau ers tro i sicrhau bod pob plentyn o oedran ysgol yn cael addysg addas a llawn amser yn yr ysgol neu fel arall.

Roedd BM, ynghyd â bron pob ALI yng Nghymru, wedi gweld cynnydd sylweddol yn nifer y rhieni sy'n dewis addysgu gartref yn y blynyddoedd diwethaf. Roedd data cymharol yn brin ac yn gyfyngedig yn ei ddefnydd. Mae data Addysg Ddewisol yn y Cartref (ADdC) yr ALI isod yn dangos cynnydd parhaus dros amser, a oedd wedi parhau i godi ers hynny ers i ysgolion ailagor yn llawn ar ôl cau yn sgil Covid ym mis Ebrill 2021 a dros y flwyddyn ddiwethaf.

No.

Ionawr 2018	Ionawr 2019	Ionawr 2020	Ionawr 2021	Ionawr 2022	Ionawr 2023
46 ADdC yn hysbys i'r ALI	76 ADdC yn hysbys i'r ALI	87 ADdC yn hysbys i'r ALI	104 ADdC yn hysbys i'r ALI	134 ADdC yn hysbys i'r ALI	166 ADdC yn hysbys i'r ALI

Ers dyddiad yr adroddiad diwethaf i'r Cabinet ynglŷn ag Addysg Ddewisol yn y Cartref ym mis Medi 2022, roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi'r ddogfen ganllaw newydd rhif: 292/2023 a ddisodlodd 289/2023 ym mis Hydref 2023.

Roedd y ddogfen hon yn darparu canllawiau statudol i Awdurdodau Lleol ar drefniadau ar gyfer nodi plant o oedran ysgol gorfodol a oedd yn preswyllo yn eu hardal, nad oeddent ar unrhyw gofrestr ysgol a gynhelir, nac mewn addysg heblaw yn yr ysgol (AHY), nac ar unrhyw gofrestr ysgol annibynnol, yn cael eu haddysgu gartref gan rieni a'r rhai nad ydynt yn hysbys i'r ALI fel pe baent yn derbyn addysg addas.

Roedd y rheoliadau wedi cynyddu rhwymedigaethau ar bob Awdurdod Lleol yng Nghymru i gynnal cronfa ddata weddol gywir o'r holl ddysgwyr a oedd yn byw yn y Fro a oedd o oedran ysgol ac "i'r graddau y mae'n bosibl gwneud hynny" dylai'r ALI wneud popeth a oedd yn rhesymol, yn ymarferol ac yn briodol i nodi plant.

Roedd Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi dogfen ganllawiau ADdC Addysgwyr Cartref ym mis Mehefin 2023.

Yn dilyn cyflwyno'r adroddiad, bu'r Cynghorydd Goodjohn yn cynghori'r Pwyllgor ynghylch ei brofiadau fel addysgwr cartref, yn enwedig gan godi'r pwyntiau canlynol:

- Byddai rhieni sy'n addysgu yn y cartref yn poeni am fodloni gofynion yr ALI ynghylch addysg eu plentyn, a byddai cymorth i leddfu ofnau o'r fath;
- Er ei bod yn ymddangos bod gan Gyngor Bro Morgannwg ddull arbennig o gefnogol tuag at deuluoedd sy'n addysgu gartref, byddem yn gwerthfawrogi cefnogaeth bellach ynghylch arholiadau;
- Yr anawsterau a brofir gan deuluoedd ar incwm isel a addysgwyd gartref.

Mewn ymateb, dywedodd swyddogion y canlynol:

- Ynghyd â chydweithwyr yng Nghyngor Caerdydd, nododd swyddogion ganolfannau arholi oedd yn fforddiadwy;
- Roedd y Cyngor eisiau deialog agored gyda rhieni sy'n Addysgwyr Dewisol yn y Cartref ac i leddfu eu pryderon;
- Roedd yna ddyblu wedi bod mewn Addysg Ddewisol yn y Cartref o fewn pedair blynedd ond nid yn yr adnoddau a'r cyllid ar gyfer hyn, er bod angen cymorth ar deuluoedd.

Yn dilyn hynny, rhoddodd swyddogion wybod i'r canlynol mewn ymateb i gwestiynau gan y Pwyllgor:

- Roedd gwaith sylweddol yn cael ei wneud gan swyddogion i adeiladu a chynnal perthynas gadarnhaol gyda theuluoedd ADdC;
- Rhoddodd ysgolion wybodaeth i'r Cyngor am ddisgyblion a allai ddadgofrestru, ynghylch eu hanawsterau, eu disgwyliadau a'u cymorth, ac efallai y bydd rhai yn penderfynu ailadeiladu eu perthynas ag ysgolion;
- Roedd gwybodaeth ar wefan y Cyngor yn cael ei hadnewyddu, ac roedd canllawiau yn cael eu darparu ar sut olwg oedd ar addysg addas;
- Caiff plant sy'n colli addysg eu dosbarthu mewn dau grŵp ar wahân - y rhai sy'n cael eu haddysgu gartref yn ddewisol ond ddim yn ymgysylltu â'r ALI a'r rhai sydd wedi'u dadleoli mewn addysg;
- Er y gallai cynnydd mewn grantiau addysgu dewisol yn y cartref a ddarperir adlewyrchu pwysau ariannol cynyddol ar aelwydydd, daeth hyn hefyd o ganlyniad i feithrin perthnasoedd â theuluoedd, cymuned addysgu yn y cartref fwy, a phroffil uwch a sylw ar y cyfryngau o amgylch y mater;
- Gwerthfawrogwyd adborth gan Aelodau'r Pwyllgor â phrofiad o ADdC a'r gefnogaeth a gynigir gan y Cyngor;
- Roedd absenoldeb parhaus yn ffocws craidd i'r gwasanaeth ac roedd ar wahân i weithio gydag addysgwyr cartref;
- Roedd y Cyngor am i blant barhau i gymryd rhan mewn addysg, ond roedd yn cydnabod yr hawl i addysg ddewisol yn y cartref;
- Roedd llawer o deuluoedd sy'n addysgu yn y cartref yn cymryd rhan mewn gweithgareddau cymdeithasol grŵp i wella sgiliau personol a chymdeithasol.

Yn dilyn hynny, dywedodd yr Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg fod cyfran sylweddol o'r cyllid ar gyfer ADdC yn dod gan Lywodraeth Cymru ac na fyddai ar gael fel arall.

Dywedodd y Rheolwr Cynhwysiant y gellid ymgorffori pwyslais ar blant sy'n colli addysg mewn adroddiad ar bresenoldeb yn ystod tymor yr Haf 2024.

Gan na chafwyd unrhyw sylwadau na chwestiynau pellach, gwnaeth y Pwyllgor

ARGYMHELLWYD –

- (1) Nodi'r cynnydd a wnaed ym maes Addysg Ddewisol yn y Cartref (ADC) yn ystod y 12 mis diwethaf.
- (2) Y dylid derbyn adroddiad diweddarau cynnydd pellach mewn perthynas â'r ddarpariaeth barhaus, a mesurau pellach i godi ymwybyddiaeth o ddefnydd ac effaith grantiau ADC ar gyfer cefnogi dysgwyr ADC ymhen 12 mis.
- (3) Wrth dderbyn yr adroddiad y cyfeirir ato yn Argymhelliad (2) uchod, y dylid diweddarau'r Pwyllgor Craffu Dysgu a Diwylliant ar y cynnydd pellach o ran effaith tebygol unrhyw weithrediad o'r canllawiau statudol diwygiedig arfaethedig ar Addysg Gartref a'r drafft arfaethedig. rheoliadau sy'n ymgorffori'r gofyniad i Awdurdodau Lleol gadw cronfa ddata Plant sy'n Colli Addysg (PCA).

No.

Rhesymau dros yr argymhellion

- (1) Ystyried cynnwys yr adroddiad a thrafodaethau yn y cyfarfod.
- (2) Diweddarau'r Pwyllgor Craffu ymhellach ar y cynnydd a wnaed mewn perthynas â'r ddarpariaeth barhaus a chodi ymwybyddiaeth bellach o'r defnydd a'r effaith o grantiau ADC ar gyfer cefnogi dysgwyr ADC.
- (3) Sicrhau bod Aelodau'r Pwyllgor Sgriwtini yn parhau i fod â goruchwyliaeth ac ymwybyddiaeth o newidiadau parhaus i'r disgwyliadau a'r rhwymedigaethau a osodir ar yr Awdurdod Lleol o ran dysgwyr ADC a dysgwyr y gellir eu categorio'n PCA, gyda ffocws penodol ar y rheini. colli eu hawl i addysg.